

FEKETE KÁROLY

„Ó, Szent István, dicsértessék...”¹

Madarász Kathy Margit ruhatervező, Ferenczy Noémi-díjas textilművész kiállítása méltó nyitánya lelkünk ünnepre hangolásának, az államalapítás jelentőségén való elgondolkodásnak, a magasba emelő gondolatok megfogalmazásának. A szent életű István királyról, a messziségből hont foglalo magyarságról és a hullámvölgyeket túlélő keresztyén élet dicséretéről csak ilyen tisztán és emelkedetten, aprólékos szorgalommal és leülepedett értékrenddel érdemes vallani.

Inspiráció, ihletettség, intuíció is beleszövődött a nemesen természetes len és francia selyemhernyó anyagokba, az öltözékekbe, a zászlókba. Nem egyszerűen ruhaköltemények és költői textilek között vagyunk, hanem több van itt: áradó szakralitással találkozhatunk a részletekben és a kiállítás egész hangulatában is. Egységben él itt az anyag, a szerkezet, a forma, a színvilág és a funkció. Igazolva érezzük az alkotó évekkal ezelőtti vallomását: „A gyönyörű anyagok, előkelő ünnepélyességük, a textilbe szőtt arany szálakkal díszített kelmék, a ruhákat tagoló, keretező díszes szegélyek, a pompázatoság s igényes megmunkálásuk vonzott. Magával ragadott az az emberi méltóság, amit ezek a ruhák kölcsönöznek és elvárnak viselőjüktől” (Magyar Iparművészet, 2001/1. 31).

Ebben a teremben együtt van a teremtett, a kölcsönzött és az elvárt emberi méltóságra törekvés. Kathy Margit ihletett stílusa egyszerűen *gyönyörködtető*. Gyönyörködtető, mert a művész kiegyensúlyozott munkáját bearanyozó csend, nyugalom, harmónia, a festőművész férj biztonságot adó szeretet-háttere is beleszövődött munkáiba. Ebben az emberséges alkotó folyamatban otthonosak, magától értetődőek és természeteseek az ősi motívumok ismétlődő ritmikái, azok továbbgondolásai, motívum-szekvenciái, valamint a tőlük elváló formai, színbeli váltások.

Az ihlet megfogánása pillanatokhoz köthető, de az ötlet kihordása hosszúútúrést igényel. Az alkotások forrásvidékei változatosak és messzire visznek

---

¹ A Madarász Kathy Margit kiállításának megnyitóján (Debrecen, 2013. augusztus 15., Kölcsey Központ Bényi Árpád-terme) elmondott szöveg szerkesztett változata.

vissza: a népművészet, a keleti kereszténység egyházművészete, a történelmi ruhaviseletek tárháza, vagy olyan saját élmények, amelyek katartikus hatásukkal indítják el az alkotói folyamatot. Így születtek meg a szombathelyi textilbiennáléra a millenniumi öltözéksorozat darabjai, amelyek díjat is nyertek, s önkéntelenül újabb templominak szánt öltözékekkel folytatódtak. Elég volt az István királyra emlékezés, vagy a Saint Gallen-i apátság iniciálé-kiállítása a Déri Múzeumban, hogy hatásukra – rejtett utakon – bekövetkezzen az inspiráció, amelyet követtek az itt is látható fejedelmi öltözetek.

Kathy Margit ihletett stílusa a gyönyörködtetésen túl *üzenni* akar, és *motiválni* szeretne, mint ahogy az *igazi ünnepben is megjelenik az üzenet és a motiváció*. Egy olyan alkotóművész üzenet és motivál, akit magával ragadott az az emberi méltóság, amelyet ezek a ruhák kölcsönöznek, és amelyet elvárnak viselőjüktől. Ez az emberi méltóságra rácsodálkozó elragadtatottság egy egészen más összefüggésrendszert teremt ebben a térben – az öltözeteknek, a hímezett falikárpitoknak és a zászlóknak.

Hol kaptuk az emberi méltóságot?

Az Édenben, ahol a ruha és öltözet-előtti ártatlanságban, nyíltan, kendőzetlenségben, paradicsomi állapotban élhetett az első ember. Az emberségével elégedetlen ember lázadása, a mezítelenségre való rádöbbenéssel kezdődik a ruhák története. Pilinszky János azt mondja e fájdalmas változásról: „ami a paradicsomban adott volt, azóta a tartózkodás és a lemondás állandó kiegészítésére, áldozatára szorul. Az aszkézis extázisára.” (Pilinszky János: Szög és olaj, Vigilia Kiadó, Budapest, 245.)

Az első ruhát a bűnbe esett ember készítette, hogy eltakarja a nemek közötti különbséget. A Szentírás az eljátszott paradicsomi állapot után Isten gondoskodásának jeleként beszél a ruhakészítő Istenről (1Móz 2, 25). Szimbolikus és szakrális pillanat ez: a Gondviselő Isten felruház és táplál. Ez a gondviselő Isten hozta fel őseinket „Kárpát szent bércére”.

S amikor a magyarság 1000 éves keresztény életének dicséretéről beszélünk államalapításunkra emlékező nemzeti ünnepünk küszöbén, akkor az emberi méltóság elvesztésének és a ruhátlanság szégyenének a jelével kell szembesülnünk, a Krisztus keresztjével. A keresztthalál méltóságon aluli és mezítelenül végrehajtott gyalázat volt.

A keresztény művészetben használatos tizenhárom-féle kereszt-típus egybeszerkesztése áll szemben a ruhátlan Éden-kárpitokkal és a királyi-fejedelemszónyi öltözetekkel. Győzelmi zászló ez, amelynek köze van az öltözetvál-

táshoz is. A corpus nélküli keresztek feltámadás-szimbólumok, amelyek Isten hatalmának végső diadalát jelentik, mert az öltözetek öltözete az lesz, amikor a romlandó test romolhatatlanságba, a halandó halhatatlanságba öltözik! (1Kor 15, 53–54)

Ez a győzelmi zászló más és mély értelmű szabásmintát mutat. Pál apostol azt mondja a mindenkori keresztyéneknek: öltözzétek fel a Krisztust! Hogyan kell végrehajtani? Úgy, ahogyan a kiállítás rendezői üzenik és mutatják: a ruhák kölcsönözhetnek egy fajta emberi méltóságot, de az igazi emberi méltóság akkor képződik meg, ha a ruhaviselő ember életfolytatása megfelel egy elvárás-rendszernek.

A kiállítás öltözetei fölött István király egy-egy intelme erre az elvárás rendszerre emlékeztet. Nem a ruhán, hanem a fejben és a szívben kell hordani:

- *„A szeretet gyakorlása vezet el a legfőbb boldogsághoz. Légy irgalmas minden erőszakot szenvedőhöz.”*
- *„Légy szelíd, hogy sohase harcolj az igazság ellen. Légy becsületos, hogy szándékosan soha senkit gyalázattal ne illess. Ha becsületet akarsz szerezni, szeressed az igaz ítéletet.”*
- *„Légy erős, nehogy a szerencse túlságosan felvessen, vagy a balsors letaszítson.”*
- *„Az egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és esendő.”*
- *„Ha hatalmadban akarod tartani lelkedet, türelmes légy. A türelmes királyok királykodnak, a türelmetlenek pedig zsarnokoskodnak.”*

Kathy Margit prédikáló öltözetei ebben az Édeni és Golgotai keretben arra emlékeztetnek, hogy a keresztyénség tanításában az *új ruha kegyelem-szimbólum*. A tékozló fiú atyja új ruhát nyújt, hogy demonstrálja a bocsánatot, az elfedezést, hogy visszafogadtatott az örökös. Pál beszél az új emberről, amelyet fel kell öltözni. A Jelenések könyve pedig láttatja a fehér ruhába öltözötteket, akik jönnek a nagy nyomorúságból és megkapják az üdvösség koszorúit, mégpedig virágokból, azzal a természetességgel, amilyen ideillően állnak itt kiállítási tárgyá szervesülve Sándorné Fehér Gyöngyi virágkötő mester kompozíciói...

Megrendítő fehérruha-élményem jut eszembe, ha ránézek a Megváltó áldozatát idéző zászlókra, a Gondviselést idéző királyi öltözetekre és az elveszett-visszaszerzett paradicsom ábrázolásaira. 1980-ban a veszprémi tv-filmszemle

Gálaestjén lépett fel utoljára a nyilvánosság előtt a nagybeteg Mezei Mária színművésznő. Hófehér, egész testét eltakaró ruhát viselt, s utánozhatatlanul őszintén szavalta ebben az angyali öltözetben Babits Mihály *Zsoltár gyermekhangra* című versét, amelynek most csak egy részét elevenítem fel:

*„Az Úristen őriz engem
mert az ő zászlóját zengem.
Ő az Áldás, Ő a Béke
nem a harcok istensége.
Ő nem az a véres Isten:
az a véres Isten nincsen.
Kard ha csörren, vér ha csobban,
csak az ember vétkes abban.
Az Úristen örök áldás,
csira, élet és virágzás.”*

Legyen áldás, élet és virágzás a kiállító Művésznőn, István király emlékezetén és nemzeti ünnepünkön!

